

Laatdienst 6 april 2008

Kapelkerk, Laat 80 Alkmaar
serie: Van 'of-of' naar 'en-en'
thema: Hoofd - Hart
Voorganger: Yttje Poppinga
Tekst: Matteüs 22:37-39

De Filosoof

Toen hij met ons was, keek hij ons aan, en onze wereld, met ogen vol verwondering, want zijn ogen waren niet versluierd met de sluier der jaren, en al wat hij zag was helder en klaar in het licht van zijn jeugd.

Hoewel hij de diepte der schoonheid kende, was hij nimmer verrast om haar schoonheid en majesteit; en hij stond voor de aarde zoals de eerste mens gestaan had voor de eerste dag. Wij, wier zintuigen afgestompt zijn, kijken in het volle daglicht en toch zien wij niet. Wij spitsen onze oren, maar horen niet; en strekken onze handen uit, maar beroeren niets. En hoewel alle wierook van Arabië opgebrand is, vangen wij haar geur niet op.

Wij zien de ploeger niet terug keren van zijn akker in de avondstond; noch horen wij de fluit van de herder als hij zijn kudde terugvoert naar de kooi; en evenmin strekken wij onze armen uit om de zonsondergang te beroeren; en onze neusgaten hunkeren niet langer naar de rozen van Saron.

Neen, wij vereren geen koningen zonder koninkrijken, noch horen wij de klank van harpen behalve wanneer handen op de snaren tokkelen; ook zien wij geen kind spelen in onze olijfgaarde alsof het zelf een jonge olijfbom was. En alle woorden moeten van werkelijke lippen komen, want anders achten we elkaar stom en doof.

Voorwaar, we kijken, maar zien niet en luisteren maar horen niet, we eten en drinken, maar proeven niet. En daarin schuilt het verschil tussen Jezus van Nazareth en ons. Zijn zintuigen werden voortdurend vernieuwd, en de wereld was ook voor hem steeds een nieuwe wereld.

Voor hem was het gelispel van de baby niet minder dan de kreet van de ganse mensheid, terwijl het voor ons enkel lispelen is.

Voor hem was de wortel van een boterbloem een hunkering naar God, terwijl die voor ons niets anders is dan een wortel.

Uit: De zoon des mensen – Kahlil Gibran

Lieve mensen,

Hoofd en hart verbinden en zo inclusief kijken naar de wereld. Wie is het gegeven?

Toen ik hier over nadacht, kreeg ik vele beelden en herinneringen boven. Steeds weer andere en eerdere vergat ik. Mijn hoofd bleef naar mijn zin niet altijd bij de les, verstandig (weer hoofd) was geweest om deze gedachten en invallen meteen even op te schrijven in een klein notitieboekje, dat ik verstandig... of niet, dus niet altijd bij me heb. Met mijn hart vertrouw ik erop dat de dingen goed komen en het eerste beeld dat me gisteren te binnen schoot was van een stromende rivier, eigenlijk is het leven ook zo iets: het stroomt en komt langs, passeert van alles op zijn weg. Soms schuur je langs rotsen en moet je hervormen van traag en breed - naar diep en springend, versnellend water. Dan mag je uitvloeien over zand en land en daar blijven, als je voelt hoe je langzaam door de aarde wordt opgenomen en dankbaar door planten wordt aangetrokken. Je mag verdampen, er even niet zijn... en van afstand kijk je naar je broeders en zusters druppels in het eeuwige stromen. Het leven vindt zijn weg.

Maar wat... als er plotseling die muur is, die opgebouwde muur die er eerst niet was? Monsterlijk groot oprijzend uit de bergwanden, onvermurwbaar gesloten. Je kunt niet anders dan daar blijven, verwijlen, stijgend... je leven lijkt gekooid, geharnast, ligt stil.

Met ons leven is het vaak ook zo.

Als je die droom kwijt bent: zoals gezegd bij de doop van Alexia, tweede dochter van WA en Maxima: Je moet worden waarheen je zelf wijst: je eigen wonder...

Dan gaat een mens tobben. Het leven waarin het hart zich heeft durven geven, het hoofd als dienstig verstand ernaast - leven in die omarming van het leven die de filosoof zo mooi als levensbeeld van Jezus aan ons vertelde-, lijkt abrupt voorbij.

Dan is er niet meer de vanzelfsprekende stroom, die ons in het hier en nu houdt, die aanraakt en geraakt wordt door alles op de levensweg. Schoot me te binnen hoe wij vorig jaar door de VS trokken en dan soms aan elkaar vroegen waar zijn we nu. Dat we dan niet naar buiten wezen, maar naar een stipje op een kaart, die op onze schoot lag.

Zo kan in tijden van stokkende stroom, het hoofd het bestaan overnemen.

Zo zijn sommigen van ons ook ooit gebakken, 'meer in het hoofd' dan in het gevoel en het hart.

Anderen weer stromen zo hard, dat er met geen enkel woord of argument iets tegen te zeggen is, of emoties krijgen de overhand.

Maar als een mens uit zijn hart is en alleen nog in zijn hoofd leeft, dan zie je de wereld met je hoofd: dan determineer je, dan benoem je, schets je scenario's, winst- en verliesrekeningen van bepaald handelen en leef je in aannames. Dan worden oudere ervaringen aan vrees voor de toekomst gekoppeld en blijft er eigenlijk niets over van het nu. (ik heb het dus even niet over het hoofd vanuit een dienstig verstand) De tweede diepere ervaringsdimensie, ook zo mooi in ons verhaal te beluisteren valt weg, bewust of onbewust.

Denk eens aan de zee en het strand... Wat komt er nog meer boven? Een berglandschap... een heerlijk terras in op een plein in hartje Amsterdam... Ook al realiseer ik me dat ik u in uw geschiedenis breng, ervaar eens hoeveel meer dan twee woorden en mogelijk ook gevoelens bij u binnen komen.

De verwondering is een levend contact met de werkelijkheid. Een schuchterheid die zich wil verbinden, wil inlaten met hetgeen waarover het verwonderd is, dat hem of haar heeft geraakt! Geraakt zijn is mogelijk de uitkomst van een levende relatie met de werkelijkheid in het hier en nu. Hoofd en hart zijn beide aanwezig en laten zich in. Het hart verbindt, het hoofd is nieuwsgierig of heerlijk lui, in beide gevallen zorgeloos, ..een nieuwe relatie ontstaat.

Als we het hebben over inclusief denken, kunnen we mogelijk nog een stap verder gaan, dan hebben we het over de totale mens. En dan kunnen we daar ook nog een spirituele dimensie bij bedenken, en de levensdrift, energie, negatief uitgedrukt: 'de onderbuik' bij noemen. Maar daarvan hebben we na afgelopen week onze buik misschien vol denk ik zo...

Wat de filosoof ons laat zien is dat de verwondering een toegang is. Tot het leven, elkaar maar ook tot God. Als verbinding en nieuwsgierigheid of heerlijke zorgeloosheid er niet meer zijn, dan moet er bij ons een lampje gaan branden.

Denk ik niet teveel aan het zelfde, loop ik rondjes door mijn hoofd, wil ik alles onder controle hebben en voel ik me leeg of zwaar? Doe ik alles mechanisch en voel ik me een automaat, die iedere dag hetzelfde afdraait en/of doet?

De filosoof heeft Jezus hier met een zekere vertedering beschreven, een menselijke nabijheid uit verwondering. Het is alsof uit het woord verwondering een ander levensgevoel ontstaat. Heeft u het beeld nog ergens in uw geheugen? Zet daar eens tegenover de sjokkende of jagende mens, die van afspraak naar afspraak of van handeling naar beweegt... De mens een mechanische slaaf, om 's avonds even te ontspannen van alle lijnen die de dag strak hielden.

Soms is het nodig even stil te staan, want je lichaam, je geest en je hart geven doorgaans feilloos aan dat ze niet meer gedrieën zijn. Soms moet dat signaal krachtig gegeven worden, dan weer is een milde bijsturing genoeg om te weten dat je uit het lood hangt.

In een landelijk dagblad stond onlangs een serie over 9 types persoonlijke coaches, ja zover zijn we gekomen, dat we dat nodig hebben.

De dominee/pastor stond er niet bij, een omissie mijns inziens. Maar los van die kwaliteit, is niet van eenzelfde betekenis en waarde, het herderschap dat wij samen aan elkaar doen op een moment als dit, het samen zingen, stil zijn, bidden, overdenken en delen om hart en hoofd weer in balans te brengen?

Te helen aan elkaar, verwondering te laten bestaan in het vieren van ons Goddelijk bestaan,

Ytje Poppinga